

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (nekdanja I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostala inozemstva in Ameriko celoletno K 36.—

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 50 vin., pogojen prostor, posilani in telene 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 743.

V Ljubljani, v torek dne 25. novembra 1913.

Leto III.

Socialna demokracija in deželni zbor.

Boj jugoslovanske socialne demokracije stranke pri sedanjih volitvah za deželni zbor je načelnega pomena. Politični otročaji se lahko igrajo z mislijo, da dela par ljudi zgodovino in da se z zamenjavo enega ali drugega mogotca lahko temeljito izpremenijo razmere. Na šahovi deski lahko odloči izguba ene figure vso partijo. Boji narodov in razredov pa se ne vodijo zato, da bo ta ali oni »kralj« mat in da se posadi mesto enega tirana drug tiran, pa da ostane razum novega imena vse pri starem. Socialna demokracija stranka se bojuje za pravice delavnega ljudstva, katere ovirajo sedanje razmere; trdnjavo, ki zapira pot osvoboditve, je treba razdreti, kajti če se zamenja le njen poveljnik, se ne okrajša boj niti za minuto in se ne pomakne uspeh niti za milimeter naprej.

Najhujša trdnjava na Kranjskem je klerikalno deželno gospodarstvo. V šestih letih svojega obstoja je razgalilo svoj značaj, ki se izraža v njegovem protiljudskem in predvsem protidelavskem delu. V šestih letih je klerikalni režim utrdil terorizem, kakoršnega na Kranjskem ni bilo izza časa tlake in izza protireformacije. Izkušal je udušiti vsako svobodno gibanje, potepati vsako samostojno prepričanje in vklemiti vso deželo v verige klerikalne stranke.

Nihče naj ne reče, da se je to godilo iz verske gorečnosti. Na »katoliških shodih« so vsi od Susteršiča do zadnjega mežnarja veliki kristjani; takrat imajo v ustih Boga in Marijo in vse svetnike. V njihovi upravi bi človek zaman iskal kaj krščanskega. Zakaj če je ljubezen do bližnjega temeljni nauk krščanstva, tedaj so deželni gospodarji barbarski pogani, ki s slastjo gledajo trpljenje človeka in njegov pogin, ako ni njih vdani pristaš; in še tega pahnjejo vpogubo, ako pridejo njihovi interesi z njegovimi navskriž. Krščanstvo zahteva ljubezen do sovražnikov. Na Kranjskem pa ni treba da bi človek sovražil klerikalne mogotce; dovolj je, da je njih nasprotnik, pa mu odreko celo borni vsakdanji kruh. Če bi bilo krščanstvo tako, kakor ga izvajajo kranjski deželni kristjani, tedaj ne bi bilo nesrečnejšega nanka na svetu. Ali v deželnem dvorcu se ne brani nobena sveta vera, ker ni treba take obrambe; boj se vodi tam za politično moč klerikalne stranke, ki podpira in ščiti gospodarske interese njenih glavnih članov, medtem ko se trosi množicam pesek v oči, da bi ne spoznale prave vsebine političnega klerikalizma in njegovih dejanskih namenov.

Tudi socialna demokracija se ne bojuje proti klerikalizmu iz verskih razlogov. Če bi šlo klerikalni stranki res za krščanstvo in le za krščanstvo, bi lahko širila svoje nauke po deželi, ne da bi ji vrgla socialna demokracija le eno poleno pred noge. Ali zato vendar ne bi bilo treba stranke, ko ima katoličanstvo svojo cerkev; toda če se niti cerkev sama ne zadovoljuje s svojo čisto versko nalogo, ampak neprenehoma posega v politiko in gospodarstvo, je stranka še manj sposobna za versko propagando. Ubogo krščanstvo mora služiti interesom klerikalne stranke kot lepo slepio, s katerim odvrtajo ljudske množice od spoznanja resničnih razmer, od razumevanja dejanskih nasprotij, od boja za prave ljudske interese.

V kranjskem deželnem zboru niso igrala verska vprašanja vseh šest let nobene vloge. Pač pa so gospodje deželni kristjani gospodarili in politizirali. In soditi jih ni po njihovih besedah o krščanstvu, temveč po njihovem gospodarstvu in po njihovi politiki. Oboje je protiljudsko in protidelavsko, oboje je strankarsko pristransko. In zaradi tega mora socialna demokracija nasprotovati deželnim upraviteljem in voditi boj proti njim.

Deželno gospodarstvo na Kranjskem še nikdar ni bilo prikojeno potrebam delavnega

ljudstva. Tudi klerikalna stranka, dasi se imenuje »ljudska«, ni uvedla v deželo ljudskega gospodarstva. Ne le, da ga ni hotela, ampak ga tudi ni mogla, ker ji tega ne dovoljujejo interesi stranke. Za vsako ceno bi bila rada velika. V svojem mrzličnem fanatizmu bi bila najrajša edina stranka na Kranjskem. Velike in male, bogate in reveže, izkoriščevalce in izkoriščane gospodarje in hlapce — vse vabi in goni v svoj hlev. In vsa deželna uprava, odkar jo imajo v rokah, je šla za edinim ciljem, da privabi v svoj obor enega s sladkorjem in prižene drugega z bičem, da enega podkupi, drugega ustrašuje. Z deželnim denarjem je podpirala svoje pristaše; glasovanje pri volitvah, strankarsko agitacijo in zatajevanje prepričanja je plačevala z deželnim denarjem; političnim nasprotnikom pa je ponujala pomanjkanje in bedo, češ, vdaite se, ako hočete biti deležni naše milosti.

Z deželnimi sredstvi, z davčnim denarjem, z imenovanji, s sinekurami je katoliška deželna uprava organizirala klerikalno stranko. Seveda je to korupcija; ali škodljivost te administracije ne ostaja pri zapravljenem denarju. Namen tega koruptnega sistema je uničenje vsega, kar nasprotuje klerikalni stranki. Vso deželo, vse prebivalstvo hoče dobiti v svojo oblast. In če bi se to izvršilo, nastane vprašanje: Komu naj služi taka univerzalna stranka?

Celo med najprimitivnejšimi narodi so neke gospodarske razlike. Kranjska dežela pa leži v Avstriji, sredi Evrope, v kateri je že davno kapitalizem razpel peruti in uničil zadnje ostanke enakosti. Tudi pri nas cenijo davčne in uradi različna premoženja; največ pa je ti stega ljudstva, kateremu ne morejo predpisati nobenega davka od imetja, ker ga ni. Če tudi se kranjska industrija oddaleč ne more primerjati s češko ali nižjeavstrijsko, imamo vendar v deželi pretežno večino delavskega ljudstva. Poleg industrijskega delavca je prometni, obrtni, trgovski, poljedelski, gozdarski, pa so nešteti posli, domači delavci, pa so obrtniki, ki delajo brez pomočnikov, pa kajzarji, ki nimajo veliko posesti, da bi jih redila, pa so vsakovrstni nastavljenici, ki žive le od svojega dela. Ni pa le razlika med njimi in posedujočimi sloji; zadnji se ločijo tudi med seboj. Tukaj je mali obrtnik, tam veliki fabrikant; poleg kramarja veletrgovec. Interesi vseh pa se križajo; kar je enim prav, škoduje drugim in kar zadovoljuje druge, razburja tretje. Brez težav se izvali v ustih beseda: Pomagali bomo vsem slojem! Izpolniti jo je nemogoče.

Klerikalci so se morali odločiti, ali naj varujejo interese velikih ali malih. In odločili so se za prve. To pa je tako naravno, kakor da teče voda navzdol. Ako hočejo imeti bogate sloje v stranki, ne smejo delati politike revnih; če hočejo obdržati izkoriščevalce, ne morejo varovati izkoriščanih.

Gospodarstvo kranjske dežele je moralo postati protiljudsko in protidelavsko, ker se klerikalna stranka ne more ločiti od kapitalistov in agrarcev. In učinki tega razmerja se kažejo v dejstvu, da ni kranjski deželni zbor in deželni odbor resnično ničesar storil za delavstvo. S sistematičnim utirjanjem klerikalizma na deželne stroške pa hoče delavne sloje še z naprej odvrtači od boja za zboljšanje gospodarskega položaja, kajti klerikalizem ima namen, preprečiti spoznanje ljudskih delavnih množic, da nasprotujejo interesi bogatih razredov njihovim.

Dejanske razmere torej narekujejo socialni demokraciji boj proti gospodarstvu klerikalnega sistema. To ni borba iz zabave, ampak nujna zgodovinska potreba. Uspešnejši pa bo boj socialne demokracije za pravice delavskega ljudstva, če se bo vodil tudi tam, kjer se snuje in krije usoda deželnega prebivalstva: V deželnem zboru.

koalicija odklonila. Posledica pa je bila ta, da je prišla pri pogajanju v toliko neugodnejši položaj, da je morala voliti popoln prelom ali pa sprejetje zahtev grofa Tisze. V prvem slučaju bi bila madžarska vlada najbrže siloma vpeljala madžarone h krmilu, pa jih tudi po sili držala, tako da bi bilo pač izginilo ime komisarijata, ali njegov sistem bi bil ostal. V drugem slučaju je morala sprejeti vso odgovornost vladne stranke in seveda tudi odgovornost za pogodbo z madžarsko vlado, ki ne bo ustrezala Hrvatom.

Koalicija je izvolila drugo pot, ker je smatrala še enkratno madžaronsko vlado za večje zlo, gotovo pa tudi za to, ker jih je med koalicijski mnogo, ki ljubijo vladne lence bolj kakor grenki kruh opozicije.

Kriza se torej vsekakor reši, ker ni nika-

Dnevne beležke.

— Volilni odbor vseh ljubljanskih okrajev imajo nocoj ob 8. sestanek v društvenih prostorih. Na dnevnem redu je jako važno delo. Ker teče zadnji teden pred volitvijo za splošno kurijo, pozivamo vse člane, da se zanesljivo udeležijo sestanka. Posebna vabila se ne izdajajo. Člani odborov naj se med seboj upozore na sestanek, da ne prezro poziva.

— Prva volitev za kranjski deželni zbor je ona iz splošne kurije. Če bi bili imeli klerikalci poštene namene z volilno refermo takrat, ko so jo izdelovali, in če bi se jim bilo že res zdelo, da je uvedba splošne in enake volilne pravice ob pešteni volji nemogoča, bi bili vsaj to kurijo prepustili delavcem, oziroma onim prebivalcem dežele, ki nimajo že v prvem, drugem ali tretjem volilnem razredu volilne pravice. Delavci bi bili tudi tedaj že zastopstveni, ker bi največje število volilcev dobilo manj mandatov kakor privilegirani volilci. Toda stvarniki volilne reforme bi bili pokazali vsaj nekoliko dobre volje, in nemara bi se jim tedaj verjelo, da jim je manjkalo za boj za splošno in enako volilno pravico le peguma. Z ozirom na pokyeko splošne kurije se jim ne more priznati dobra volja. Namenoma so hoteli pripraviti delavce ob vsako zastopstvo, namenoma so hoteli socialni demokraciji zagraditi pot v deželni zbor. To prečedno nakano pa lahko prekrizajo volilci, ki spoznavajo pravice zavednega delavstva do svojega zastopstva, če enostavno zaradi pravičnosti v splošni kuriji glasujejo za socialno demokracijske kandidate. Pravimo iz pravičnosti. Ne le zato, ker je vnebovpijoča krivica, da ima tako mnogoštevilni razred kakor delavski po zaslugi volilnih geometrov ostati brez zastopstva v deželnem zboru, ampak tudi zato, ker je bila jugoslovanska socialna demokracijska stranka vedno na svojem mestu, kadar je šlo za kulturo, za napredek in za svobodo. V takih bojih je storila jugoslovanska socialna demokracijska stranka celo več nego bi se bilo smelo s pravičnim merilom zahtevati od nje. In komur je res kaj do svobode — do napredka in do kulture, bo lahko mirne duše glasoval za socialno demokracijske kandidate, ker je lahko prepričan, da ne bo stal v deželnem zboru nihče krepkeje v boju od socialistov. Tisti časi, ko je vsak bolje obleden človek smatral socialiste za petroleje ali pa za polblazne nihiliste, so hvalabogu tudi pri nas minuli, in kdor voli socialista, se mu ni treba bati, da pejde njega izvoljenec z bombo v enem in s smrčljivkami v drugem žepu v deželni zbor robotant in brezumno razgrajati. Bati se mu pa tudi ni treba, da ga bo deželni glavar grajal in izključeval zaradi smrčanja, kajti socialist v deželnem zboru gotovo ne bo spal, temveč ne bo za nikomer zastajal pri delu. Kjerkoli so socialisti doslej imeli priliko, so pokazali, da se ne ustrašijo ne vztrajnega mirnega dela, ne boja. Kdor voli socialista v deželni zbor, bo le pomagal, da pride več življenja in več iniciative v to zbornico, ki je obojega potrebna.

— Proti klerikalni armadi. V ponedeljek bo šlo največ volilcev na volišče in izid volitev v splošni kuriji bo pokazal, ali bo ostala naša dežela še nadalje pod klerikalnim jarmom, ali pa je ljudstvo že sito vsiljenega klerikalnega gospodarstva. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah so združili klerikalci na svoje kandidate 93000 glasov. Koliko je bilo med temi volilci klerikalcev iz prepričanja, koliko pa le iz debilizitnosti in koliko je med temi glasovi takih, ki so jih dobili klerikalci le vsled terorizma, to je seveda drugo vprašanje. Ali armado pomenja to število za tako majhno deželo kakor je Kranjska. Da bi nas to število preplašilo, to ne prihaja nobenemu zavednemu socialnemu demokratu na misel. To število naj nam le iznova pokaže, da je protiklerikalni boj resna, važna zadeva, ki se ne opravi z zmerjanjem in posvajanjem nasprotnika, temveč le z delom, ki ne sme biti površno. Zato je sveta dolžnost vsakega sodraga, da porabi dneve do 1. decembra za neutrudljivo agitacijo, ne toliko med svojimi pristaši, temveč med onimi, ki so do danes še izven naših vrst. Saj delo ni tako težko, ker so za to poskrbeli klerikalci sami. Vse njihovo dosedanje vladanje ni bilo nič drugega, kakor zelo spretna demagogija. Kdaj so napravili v tej dobi le nekaj takega, kar bi bilo res v splošno ljudsko korist? Že samo njihovo postopanje pri razdeljevanju podpor kaže vso njihovo strupeno sovraštvo do ljudstva. Tudi razpisavanje deželnega premoženja kaže veliko ljubezen do

kor verjeti, da bi stopil Skerlec pred cesarja, ne da bi mu predložil kaj definitivnega. In to je popolnoma v redu, zakaj iz sedanjega položaja se ne pride z enim skokom v zaželeno Deveto deželo, ampak le korakoma. Nekdo je moral storiti prvi korak in če ga je storila koalicija, ji ne more tega nihče očitati.

Seveda bo morala hrvaško-srbska koalicija trpeti, da se izpremeni stališče napram njej in da bo v vsakem oziru smatrana za vladno stranko, ki mora z ugodnostmi tega položaja sprejeti tudi odgovornost, kritiko in vse njene posledice. Zadevoljna naj bo, če bo kritika objektivna. Ali njena vloga, kot stranka narodnega boja, s katero je stopila v življenje, je doigrana. V njeni zgodovini se pričinja novo poglavje.

ljudstva, ker bo meralo ljudstvo prej ali slej z visokimi davščinami pokrivati radodarnost deželnih kristjanov do svojih pristašev. Vsi torej na delo, da se omaje klerikalna armada.

— Kranjska dežela prihaja dostikrat v položaj, da odda kakšna večja dela, pri katerih je seveda treba delavcev. Deželni gospodarji, ki se šopirijo v dvorcu na Kongresnem trgu, so se navadno zelo radi bahali, da so socialni in delavstvu prijazni. Kadar jih človek vpraša, kaj so torej storili delavstvu dobrega, odgovarjajo, da deželni zbor in odbor nista fakterja za socialna vprašanja, češ da prihajajo take reči le v državnem zboru v poštev. To sicer ni res. Če bi gospodje le hoteli, bi že lahko našli delavska vprašanja tudi v deželi. Toda če bi bil socialni delokrog deželne uprave res tako omejen, kakor pravijo, bi vendar vprašali gospodo: Kdaj so vsaj pri oddajanju deželnih del kaj poskrbeli za blaginjo delavcev? Ko je ljubljanska mestna občina oddala kanalizacijska dela, je na predlog obč. svet. sodruga Kristana zahtevala od podjetja, da mora delavcem garantirati minimalne plače, maksimalni delovni čas, zdrava stanovanja in da mora v prvi vrsti najeti domače delavce. Mestna občina je tudi kontrolirala izvrševanje teh predpisov in sodr. Kristan je s svojimi interpelacijami poskrbel, da je javnost lahko izvedela, kako se izpolnjujejo pogoji, ki so bili na ta način postavljeni pod splošno javno kontrolo. Nikdar pa še nismo slišali, da bi bil deželni odbor kdaj kaj storil za varstvo delavcev vsaj pri deželnih delih. Mogoče da je pri oddajanju, kadar se niso rabili enostavne prisiljenosti, res gledal na najnižjo ponudbo. Lahko pa bi vedel, da se konkurenti pri takih prilikah najrajši izpodirajo na račun delavcev, katere prav nekrščanske izkoriščajo, da morejo penati čim nižje cene. Medtem ko je deželni odbor razpisaval denar, je skupuško varčeval na račun delavcev. Vidi se torej, da je treba socialnih demokratov tudi v deželnem zboru.

— Tako razširjajo kulturo! Italijansko socialno demokracijsko glasilo »Avanti« poroča iz Derno o tako barbarskem činu italijanskih kolonizatorjev, da se človeku ježe lasje. 4. oktobra je odšla četa italijanskih vojakov v Derno po živila. Ko je prišla četa približno 1 km daleč, je nekdo iz grmovja oddal strel nanjo. Preiskali so grmovje in dobili res Beduina, ki je nabiral vejice po nalogu poveljstva. Čeprav niso našli ne pri njemu, ne v njegovi bližini orožja, so ga nekateri podčastniki takoj silno trpinčili in zdeli so ga s pestmi in nogami tako, da je obležal ves krvav na tleh. Potem so šele napravili oficirji konec krvavi igri. Raznjenca so prenesli v lazaret in ga obvezali. Še isti večer se je sešlo vojno sodišče in brez dokazov je obsodilo nesrečnika na smrt. Vsa obravnava je trajala 45 minut. Na nosilih so prinesli obojenca na grič, kjer so ga usmrtili. Nesrečni človek je venomer vzdigoval roke in klical: »Dobri Italijani! Dobri Italijani!« Misli je pač, da bodo njegovi krvniki imeli z njim usmiljenje. Po usmrtni so zaklicali vojaki »hurra«, ker so izvršili tako kulturno delo.

— Volitve v obrtno sodišče. V nedeljo so bile volitve delojemalcev v obrtno sodišče. V 2. skupini, mala obrt, so zmagali socialno demokracijski kandidati s 330 glasovi. V 1. skupini, veleobrt, so zmagali klerikalni kandidati, in sicer zato, ker so letos volili v tej skupini prvič tudi delavci in delavke iz tčbačne tovarne. V tej skupini je bilo oddanih 2364 glasov, kler. kandidati so dobili 1510 glasov. V tretji in četrti skupini, trgovska obrt in višji nastavljenici, so zmagali kandidati narodno-napredne stranke. V obeh skupinah je bilo oddanih 342 glasov, liberalni kandidati so dobili 227 glasov. Izvoljeni so: 1. skupina, prisedniki: Čatar Alojzij, Novak Tomaž, Sagmeister Josip in Križaj Martin, namestnika: Povše Pavel in Novinec Franc, prisednik vzklcinega sodišča: Karn Josip. 2. skupina, prisedniki: Gašpari Anten, Mrak Franc, Jerančič Karol, Sajovic Ivan in Pale Josip; namestniki: Babnik Andrej, Jenko Josip in Sattler Avg.; prisednik vzklcinega sodišča: Jezerski Fran. 3. skupina, prisedniki: Fabiani Pavel, Kugler Davorin, Tičar Josip; namestnika: Hrehorič Fran in Potocnik Anton; prisednik vzklcinega sodišča: Sekula Josip in 4. skupina, prisedniki: Smole Jakob; namestnik: Čergonja Vladislav in prisednik vzklcinega sodišča: Zirkelbach Ivan.

— Strokovna zveza avstrijskih tobačnih delav in delavcev, kraljeva skupina Ljubljana, vabi na društveni shod, ki bo v petek

Hrvaška kriza.

Zagreb, 24. novembra.

Jutri bo komisar baron dr. Ivan Skerlec zopet sprejet na avdienci v Schönbrunn. V uradni besedi in pričakujemo, da bo s tem hrvaška kriza rešena. Imenovanje barona Skerleca za hrvaškega bana je takorekoč gotova stvar. Z Dunaja se baje ne vrne več kot komisar, ampak kot ban v Zagreb, in tukaj potem takoj razpiše volitve za sabor.

Ta rešitev pomeni zmago hrvaško-srbske koalicije nad starimi Khuenovimi madžaroni, ki so hoteli ob žerjavici izjemnega stanja in krize speči svojo pečenko. Padec grofa Khuea Hedervarya je pogreznil njih politično moč, ne pa njihovih nad, ki so s trajnimi, včasih spretnimi, včasih pa skrajno nerodnimi intrigami hotele pripraviti vstajenje od mrtvih.

Stara garda je vedela, da je sama prešlaba za vsako obnovitev. Vse volitve izza Khuenove dobe so kazale, da se niti z uradnim pritiskom ne dá izsiliti večina za madžarone. Izdelali pa so načrt, po katerem naj bi jim bila zvižanost pomagala do uspeha. Imenovali so to »kooperacijo s koalicijo«. V resnici pa je bila

špekulacija, po kateri naj bi jim koalicija prinesla vroči kostanj iz žerjavice.

Pred narodom bi bila razmala koalicija prevzeti odgovornost za nove razmere, o katerih je vsak politični otročaj vedel, da gotovo ne izpolnjuje hrvaških zahtev. Kajti če se meri hrvaška politična sila z ogrsko, ne more nobena pametna glava utajiti, da so Madžari močnejši in da bo moral v Budimpešti odnehati vsakdo, če hoče skieniti v imenu Hrvaške takozvani mir. Če prevzame koalicija vlado, bo morala žrtvovati dober del svoje dosedanje popularnosti, ker ne bo mogla primesti iz Budimpešte vsega, kar so pričakovali hrvaške želje.

To odgovornost so madžaroni privoščili koaliciji. Najslajše sadove sprave pa so hoteli uživati sami. Zahtevali so mandate v saboru, in ker vedo, da jih v svobodnih volitvah ne dosežejo, naj bi se bila koalicija zavezala, da ne postavi kandidatov v okrajih, v katerih kandidirajo madžaroni. Zasedati pa so hoteli tudi mesta vladnih šefov in velikih županov, kar naj bi bil poskrbel Skerlec, ne da bi bila smela koalicija ugovarjati.

Te uredne predloge je hrvaško-srbska

Najlepši načrti,

ki jih kujemo v srečnih urah in naše največje nade se čisto izjalovijo, če se vsled prepilja, vlage ali prehlajenja naenkrat pojavijo revmatične bolečine, trganje, bodenje, bolečine v križu ali hrbtu in moramo potem utrjeni od bolečin in nezmogni za delo sedeti na miru.

V takih slučajih je prava dobrota, če imamo v hiši staropreizkušeni, bol lajšajoči Fellerjev fluid iz zeliščnih esenc z znamko »Elsafluid«, ki nam v najkrajšem času prežene bolečine, nas zopet osveži, ozdravi in napravi delazmožne. — Mnogi so dobri Fellerjevega fluida z znamko »Elsafluid« čestokrat izkusili na lastnem telesu in je isti zato našim bralcem najtopleje priporočati. Njega ekselenc Leon baron Freytagu - Loringhoven, dež. svetn. Velske kneževine in cesarski ruski pravi državni svetnik v Arensburgu, Poveljniška cesta 5, Otok Osel, Livlandija piše o tem: »Sinatram

plešočih senc, da nikdar ne hrepenimo po treh dimenzijah, po telesnosti gledališča.« Vsebinsko je globoko gniljiva. Vloga otroka igra umetnica Hanny Reinhard z dovršeno umetnostjo. Predstave vsak dan ob 3., 5., 7., 9. Solški mladini priporočljivo. 10 vin. zvišane cene vsled ogromnih nabavnih stroškov.

Nikola Vukojević.

Zagreb, 23. novembra.

Danes je zagrebški socialistični delavstvo pokopalo enega svojih najboljših sodrugov, tiskarja Nikolo Vukojevića, ki je v petek zjutraj po dolgi bolezni zatisnil oči. Bil je jetičen in že davno smo vedeli, da ga je zagnala smrt. Vedel je tudi sam, da mu ni rešitve, in pogosto se je šalil o svojem »umiranju na obroke«. Fizično je bil že mnogo let popolnoma propadel in če ga je človek srečal na ulici, se mu je zazdelo, da hodi le njegova senca. Nihče ne bi verjel, da je to s kožo preoblečeno okostje sploh sposobno za kakšno delo. In vendar je Vukojević marljivo delal do zadnjega trenutka; v tem uničenem telesu je živel močan, ognjevit duša, ki ni poznala počitka. Nemara ga je tem bolj gonilo na delo, ker je vedel, da so njegovi dnevi šteti, pa je tem strastnejše hotel porabiti vsak trenutek in ga je res porabil.

Zaradi bolezni mu je bilo že dolgo nemogoče izvrševati tiskarstvo. V ta poklic je prišel po nekem ne vsakdanjem slučaju. Vukojević je bil rojen v mali vasi Bović v gornji Krajini, usoda pa ga je v najzgodnji mladosti poglajala iz očetovske hišice po svetu, kjer je poizkušal različna rokodelstva pri različnih mojstrih. Posled je prišel v Osek med bolgarske vrtnarje. Na trgu je prodajal zelenjad za svoje gospodarje. Tedaj pride nekega dne neznan človek in gleda, kakor fant trguje. Čez nekaj časa ga pozove, naj pride k njemu v nauk, češ, da ima tiskarno in se bavi tudi z vrtnarjo. Mlademu Vukojeviću je bilo to zelo po vseh in tako je bil naenkrat tipografski in vrtnarski obremen. Mož, ki ga je odpeljal s trga, je bil sodrug in dela daniel v neki zagrebški tiskarni. Pozneje je obhodil Vukojević kot tiskar takorekoč vso Hrvasko in Slavonijo, Dalmacijo, Bosno in Hercegovino, povrh pa še skoraj pol Evrope.

Kmalu je mladi Nikola vsesal vase tudi ideje socializma, in ko je bil nekoliko utrjen, je začel z veliko vnamo agitirati. Zaneslo ga je tudi v Sarajevo, kjer je doživel krvavi generalni štrajk leta 1906. Tam je govoril na slavnosti prvega maja, potem nad grobom ubitega sodruga Miće Sokolovića, in 3. maja ob priliki velike demonstracije pred policijskim ravnateljstvom. Tedaj so ga aretirali; ker pa policija ni imela upanja, da ga sodišče obsodi, se je maščevala v lastni režiji: V zaporu so ga podivjani pandurji nečloveško pretepali.

Bolehen je bil že tedaj, ta divjaški atentat pa seveda ni popravil njegovega zdravja. Njegovo stanje takrat še ni bilo brezupno, alj po tej barbarični epizodi se je tako slabo počutil, da je nekaj časa že vsak hip pričakoval smrti. Iskal je okrevanja v raznih krajih, ob morju v južni Dalmaciji, po tem, ko je socialistična uprava zagrebške bolniške blaginje uredila zdravilišče za jetične na Slemenu, se je zdravil tudi tam. Toda zdravja ni več našel. Njegov rajedeni organizem je bil preslab, da bi se bil mogel trajno upirati krutim napadom bolezni.

Nekaj časa je bil strankin tajnik v Osijeku. Potem je prišel v Zagreb in je bil redni sodrug »Slobodne Riječi«. V teh letih se je v njem zdrnila pisateljska žila. Veliko je čital, ker pa je bil sam veliko potoval, in veliko preživel, ga je nenadoma prišlo, da pove tudi sam kaj o življenju in svetu, kakor se je zrcalil v njegovih očeh. Napisal je raznovrstne črtice, večina lastne doživljaje, ki jih je pozneje zbral v knjigi. Ta zbirka kaže izredno lep talent, iz katerega bi se bilo lahko razvilo pravo umetniško delo, če bi mu bile le razmere pripustile,

da ga izgladi, da se koncentrira sam v sebi in da najde prave oblike. Veliko lepega je v njegovih novelah, njih najboljša lastnost je svež dih lastnega doživljanja, pristnost občutkov in neka elementarnost, ki učinkuje včasih z večjo silo kakor posnete forme, tudi če so izposojene od kraljestva ženialnosti.

Prav pred njegovo smrtjo je izšla v Budimpešti druga njegova knjiga. V Zagrebu je ni mogel izdati, zakaj komisariatska cenzura bi jo bila zadržala, preden bi bila ugledala luč sveta. V tej knjigi se že opazuje napredek. Preveča jo sapa puntarskega duha in pozna se ji, da jo je pisal socialist. Če bi mu bilo življenje privošilo le še nekaj let, da bi se bil mogel rešiti nekaterih neuglajenosti in otrestiti nekih žurnalističnih vplivov, bi si bil Vukojević gotovo priboril odlično mesto med hrvaškimi pisatelji.

Tega mu usoda ni dovolila. Komaj 31 let star je šel od nas in za sabo je zapustil vrzel, ki jo bo težko izpolniti. Pogrešali ga bomo kot agitatorja, kot časnikarja, kot organizatorja in kot zvestega prijatelja, ki ga je ljubil, kdor ga je poznal. Zagrebško delavstvo ga je visoko cenilo in je to pokazalo tudi pri pogrebu, na katerem se je zbrala ogromna množica, kateri so govorniki nad grobom zajemali besede ljubezni in žalovanja iz žive duše.

Kdorkoli je poznal našega Vukojevića, mu ohrani časten spomin.

Stajersko.

— **Farška nesramnost.** Z Zidanega mosta nam pišejo: Klerikali dobro vedo, da so njihovi pristaši nerazsodni, da jim brez skrbi natvezijo največja protislovja in da se lahko poslužujejo najnesramnejših sredstev, samo da napolnijo svojo bisago, ki je kakor znano brez dna. Da so naše trditve resnične, dokazuje sledeče: Pretečeni teden je razpošiljala »Cerkvena družba« v Rajhenburgu udom Mohorjeve družbe okrožnico, s katero berači denar za novo cerkev. V tej okrožnici je sledeči odstavek: »Cerkvena družba« v Rajhenburgu se razlikuje od drugih cerkvenih družb v tem, da bodo v novi cerkvi svete maše večne, po drugih pa navadno nehaajo kadar je cerkev dozidana itd. Kako že poje neka stara cerkvena pesem? »Zemlja se bo v prah zdrobila, priča David in Sibil... In Kristusje dejal: »Nebo in zemlja bosta prešla...« Pa kaj to! Rajhenburg bo večno stal in z njim cerkev »Cerkvena družba«. Okrožnici je priložen poštni ček in da far ni z malim zadovoljen, to je razumljivo samoposebi. Kajti manj kakor 12 kronc ne vzamejo! Da pa v Rajhenburgu prav nič bolj nujno ne potrebujejo kakor nove cerkve, kaže pa to: V Rajhenburgu, ki je bolj vas nego trg, sta že dve cerkvi in v vsej fari še 12 podružničnih cerkva. Če je res vera v nevarnosti in če jo rešijo le cerkve, tedaj so v rajhenburški fari dobro zavarovani proti tej nevarnosti.

— **Samomor mesarja.** Na Vranskem se je v svoji mesnici obesil mesar in gostilničar Anton Križanec.

Koroško.

— **Vlom.** V Pliberku je vlomil neznan tat v trgovino Vita Moryja. Odsel je iz blagajne 2730 kron. Tat se je bržkone že zvečer skril v skladišču. V trgovini so našli dve dleti, dva svedra in močan železen drog.

— **Ustrelil se je.** Iz Sent Ruperta pri Celovcu poročajo: V petek zvečer se je ustrelil 29letni ključavničar v tobačni tovarni Vošnjak. Ustrelil se je v srce in je bil takoj mrtev. Samomor je izvršil vsled neozdravljive bolezni. Zapušča vdovo in dva nepreskrbljena otroka.

Goriško.

— **Far, ki žre na prižnici socialne demokrate.** Iz Grahovega nam pišejo: K nam prihaja vikar Abram iz Obloka, ker nimamo du-

Prusiji vporablja, v svoji praksi Fellerjev fluid in želim, da bi se ta izdelek čedalje bolj razširil v blagor ljudi in slavo iznajditelju.

Cenjeni bralci naj bi si tak nesebični migljaj vzeli k srcu in naročili Fellerjev fluid z znamko »Elsafluid« pri dvornem lekarnarju E. V. Fellerju, Stubica, Elza trg št. 252 (Hrvat-ska). 12 steklenic stane samo 5 kron, mal izdat-tek, ki prinese mnoge koristi. —du.

hovnika. Njegove pridige in vse njegovo postopanje je pa tako, da ga pri nas večina ljudi že prav odkrito sovraži. Nedeljske pridige posveča zgolj socialnim demokratom. 16. novembra je pridigoval o socialistih takole: Socialisti hočejo napraviti prevrat in razlastiti premožne ljudi. Tistim, ki kaj imajo, hočejo vzeti in dati onim, ki nič nimajo. Tako na primer bi se trudil ubog delavec na vso moč, da bi si zgradil lastno hišo za svojo družino. Drugi bi pa lenaril. Potem bi pa prišli socialisti in bi prvemu vzeli, kar je s trdom pridobil in dali lenulu, ki ni nikdar delal. Socialisti zahtevajo ravno takrat zboljšanje mezd, ko nima država nič denarja. Potem pa kriče, da se jim godi krivica. V srednjem veku je bilo vse boljše kakor danes. Takrat so delali ljudje po 48 ur na teden in so boljše živeli kakor danes, vsega so imeli v izobilju. Nato je pripovedoval o Adlerjevih milijonih, o lumparijah francoskih socialistov o tem, da je odvisna vsa socialna demokratična stranka od judov, judje da so zgolj bogataši, a socialisti ne nastopajo proti njim, temveč rujejo zgolj proti cerkvi, zatajujejo Boga itd. itd. No, nam se zde te pridige zelo zabavne in hvaležni smo Abram, da opozarja ljudi na socialne demokrate, saj jim mi potem lahko v razgovoru pokažemo resnico. — V naši soseski sta dve vasi, Koritnica in Grahovo. Prva je bolj tercijska in zato je Abram bolj pri srcu. Abram je sedaj prišel srečno tako daleč, da je zasejal ljuto sovraštvo med prebivalce obeh vasi. Zares, čeden apostel ljubezni! Ljudi huj-ska in svoje mreže je razpredel tudi med ču-vaje na progi. Ujel je tudi nekega delovodjo, ki je nekoliko Jugoslovana, nekoliko pa terci-jala. Te ljudi izrablja za dopise v »Novi čas« in v »Železniški Glasnik«, kjer popolnoma neosnovano napadajo prožnega mojstra iz Podbrda. Potem so pa šli ti hinavci in so denuncirali povsem nedolžne ljudi za dopisnike onih obrekovanj in sicer iz samega sovraštva, ker so dotičniki socialni demokratje. Prožni moj-ster pa potem šikanira prav nezasluzeno do-tičnike. Vikarju Abram, na svetujemo, naj ne-ha s tem hujskanjem in če ima kaj proti prož-nemu mojstru, naj spiše in podpiše dopise sam.

— **Podružnica »Vzajemnosti« v Sempola-ju** priredi 30. novembra predavanje o predmetu »Zakaj smo mednarodni socialni demokratje«. Predava sodrug Josip Macarol, učitelj z Voš-šice. Predavanje se vrši v prostorih Iv. Kos-mina, Sempolaj št. 3. Začetek ob pol enajstih dopoldne. Vse sodruge in sodružice iz Sempo-laja, Nabrežine in bližnje okolice vabimo, da se udeležijo predavanja.

— **Iz skriljske občine nam poročajo:** Naš občinski parlament bo dne 26. t. m. pri kraju. Kakor običajno smo pred tremi leti volili v naše starešinstvo 18 starešin. Od teh 18 smo izvolili našega sedanjega salomonskega žu-pana. Salomonskega pravim in sicer zato, ker je tako modro županoval skoro polovico dobe županovanja le z osmimi starešini. Pol dobe namreč so hodili vsi starešini k sejam. Ko pa so zahtevali izpolnitev občinskih sklepov, ni hotel župan tega storiti, ampak je delal po svo-je. Tedaj je sklenila polovica starešin, da se odpovej časti v skriljski občini. Odpoved so odposlali potom županstva na deželni odbor in c. kr. glavarstvo. Naš očka župan je pa vse-nog zboroval z osmimi starešini (mogoče bi bil tudi sam) in z namestniki dalje. Pri tem mu je pomagal njegov adjutant Kompara. Tako je vozil srečno, brez zapreke od višjih instanc kakor deželnega odbora ali glavarstva, do kra-ja v občinskem gospodarstvu. Ko je odložilo devet starešin svoja mesta, si je mislil, najbolje je, da pokličem devet namestnikov iz vseh treh razredov. Tako bo parlament cel. Ako bi hotel po občinskem redu nadomestiti odstopivše sta-rešine, bi moral iz treh napraviti štiri. Da pa se je temu ognil, je kar enostavno, brez nado-mestne volitve, sklical namestnike k sejam ter z njimi delal sklepe, seveda po svoji volji. Se-daj smo radovedni, kako bodo sestavljeni ime-

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

Ivan se je zopet peljal na ladji. Parnik je letel brez šuma po temni vodi, v katero je zrl jesensko večerno nebo, kjer so se veselile prve zvezde. Zličovske skale so se tožno odražo-vale na bregu. Nad reko je bilo mirno. Iz daljave se je bližala ladija, bruhaje proti oboku neba curek ognjenih isker. Čez nekaj časa so videli Višegrad dvigati se iz Veltave. Ko so dospeli do njegovih skal, se je reka začela širiti in širiti, in kakor prekrasno pomorsko mesto jih je pozdravila Praga, zalita z zarijo luči.

Ivan je molčal vso pot. Teža mu je ležala na duši. Mikyška je to zapazil in ga osrčeval. »Hruby, vi imate Kačerovskega v glavi, kakor se zdi. Razvneli ste se prav pošteno. Pa le tiho bodite, saj še znamo brez Kače-rovskega mahati s cepci po taboritsko. Kače-rovsky je siten, filistrski in dosti!«

V tem je pristopil k njima Ondraček s kandidatinjo Irmo. Ondraček si je gladil nežne brčice in z drugo roko bil moderno zavešen v roki Irme, tako da se je skoro malomarno opiral ob kandidata in da se je zdelo, kakor bi ga pravzaprav ona vodila, in začel Ivanu razlagati, kako on vse to smatra.

»Veste, jaz pravzaprav nisem niti za dr-žavo.«

Ivan ga je pogledal.

»Saj je država konečno tudi že zastarela stvar!«

Ivanu se je zardel obraz. »No, seveda — kakor si baš človek predstavlja državo.«

»Jaz sem skratka za razkrojitev družbe.« je dejal Ondraček. »Saj se dandanes vse raz-pada, kakšen pomen ima potem še, da hoče kdo snovati državo?« In ne da bi bil pustil Ivana do besede, je vsipal iz sebe nebroj stav-kov. »Ali mari ne vidite, kako v današnjem svetu vse izgublja pomen, postaja gola forma brez mesa? Ali zadovoljujete dandanes kaj od tega, v čemur in s čemur je preje živelo člo-večstvo? Ali je še tu kakšno verstvo, katero bi nasičalo ljudi in bi ne bilo le perversno pobe-žališče v zadregah? In država? Ali zadošča kakšna država s svojo dandanašnja upravo, s svojim parlamentarizmom, s svojimi ministri? Ali se ne išče nekaj novega? In šole? Kakšno žalostno vlogo igrajo gimnazije s klasično izo-brazbo in današnjo univerzo? Ali mari niso pravi paškvil napram resnobi, starih kole-gijem? In kastovske razlike? Ali mar mislite, da se berač v capah čuti tako zelo daleč od gospoda v zlatu? Pogosto je na boljšem že zavoljo tega, ker lahko stiska pest. In žena? Ali je še ta, kar je bila? Ali je? Glejte tu, kako izumira tudi ta stara žena in kako vzrasta nova. In tako imate razkranjanje na

vseh krajih. Dekantizem — kaj pa je to drugega nego znak razpadajočega sveta? Tla so izpodkopana in pride čas, ko se vse podere samo od sebe in razblini. In šele potem na raz-valinah starega sveta vznikne nova, mlada kul-tura. Današnja rafinirana kultura ni nič dru-gega nego mrva za bodočo dobo.«

»In zato je samo dekantizem,« je skočila Irma v besedo z ognjem, »dandanes zmožen življenja. Mi samo smo na vrhuncu kulture, mi smo zvezda, kažoča pot naprej.«

Ivan je molčal. In bil je tih vso pot. V Pragi se je precej ločil od vseh in odhitel do-mov. Zaprl se je v svojo sobo, a dolgo se ni pomiril in še drugega jutra se je zbudil nemir-nen. Toda spomnil se je, da se mu mudi, da sedaj ne utegne omahovati. Ohrabil se je in znova razvnel skoro ekzaltirano.

XXXVIII.

Dvanaajstega kimovca popoldne ob petih se je oblačil v svoji sobi k reskriptovemu banke-tu. Ko je dovršil, se je pokril, vrgel čez roko površnik in stopil v jedilnico.

V prednji sobi je stalo nekaj kovčegov, duri v vseh sobah so bile odprte in razlegal se je grmeči stavitelj glas. Rodbina se je baš popoldne pripeljala iz Rokitke. Po hiši, kjer je bilo vse še v neredu, je bil dirindaj.

V jedilnici med celo kopo culj je sedela rodbina za mizo pri južini. Vsi so bili doslej v popotni obleki, in Ivan je malo prej jedva

izpregovoril z njimi nekoliko besedi. Sedaj je prišel, da bi z vsemi prebil še nekaj hipov, po-tem pa se je namenil na Zofin.

»Pa tako slavnostno?« je vzkliknila gospa Hruha, ko je Ivan sedel za mizo in malomarno prekril noge.

»Kakor na bal?« je dostavila Otilda.

»Kakor na bal,« je odgovoril Ivan smeh-ljaje. »Samo da hkratu v boi.« Popravil si je šivani ovratnik in zamahnil z roko. »Mogoče, da se danes kaj zgodi. Saj veste, da hodi po-lacija sedaj z nasajenimi bajonetmi?«

»Neumnosti!« je zabrenčal stavitelj. »S tem bodo kaj dosegli. Kakor bi se ne spominjal hujših stvari.«

»Samo ti bodi previden, Ivan!« se je opla-sila gospa Hruha. »Ne vtičaj se v nič. Nikamor bi ti ne bilo treba, — najboljši bi bilo. Vedno se bojim, da si ne bi prismočil prstov s svojo gorečnostjo.«

»To bi nič ne delo, če bi si prste prismo-dil,« se je zasmel Ivan. »Toda ti bajoneti grizejo človeka. Tatinek, ti bi moral tudi na Zofin. Danes bi moral vsak iti na ulice, da bi se videlo, če se Praga boji.«

»Nezmisel, da bi se bala!« je krepko iz-pregovoril stavitelj. »Bajoneti — prismočnost! Hujše stvari so se že godile. Toda —« Ni iz-govoril in zagrozil je s pestjo. »I kaj še, saj do-sežemo, mi svojo pravico vkljub bajonetom. Zato pa bodi previden, hudič ne spi nikoli.« (Dalje.)

ni s častnimi občani v prvem razredu. To je namreč tudi zaslug našega modrijana.

Trst.

— **Jugoslovanska socialistična mladina** priredi v petek 5. decembra ob 7½ zvečer »Miklavžev večer« v novi dvorani v Rojani, ulica Apriori 12. Staršem, ki mislijo svoje otroke obdarovati za Miklavža, se nudi s tem prilikom, da izročijo darove na tem večeru s pomočjo našega živega Miklavža, kar povzroči njihovim malčkom obilo veselja. S posebnim naznanilom obvestimo natančen spored.

— **Glasbena šola** mladinske organizacije. S prihodnjim tednom se otvori Glasbena šola in sicer se bo za sedaj poučevalo tamburaše. Starši, ki hočejo vpisati svoje otroke, so naprošeni, da jih prijavijo sodrugu Hočevarju v Rojani ali pa od 1. decembra dalje vsak večer v novih prostorih od 7. do 10. zvečer v Rojani, Vija Apriori števil. 12/I. — Odbor.

— **Stvar je v redu.** Poleg vsega močnega organizacije jugoslovanskih zidarjev, ki je lani pod okriljem NDO, razvila svojo zidarsko organizacijo, ki ima identične namene z ono NDO. Novo organizacijo je ustanovila proslula »Camera di lavoro«, ki jo je ustanovil znani Paguini. Kaj se govori na shodih zidarskih Naših Domačih Ovac? Pravi se, da tuji odjedajo kruh domačinom. Torej, proč s tujci! Kaj se govori na shodih zidarjev Camere di lavoro? Da tuji odjedajo kruh domačinom. Torej, proč s tujci. Razlika je le ta: Slovenski narodni zidarji, ki se sešetejo lahko na prste ene roke, smatrajo za tuje vse neslovenske in nenarodne zidarje. Zidariji od Camere di lavoro pa smatrajo za tuje vse netržiške slovenske delavce. Vse drugo imata obe organizaciji skupno. Celo to imata skupno, da so prvo in drugo ustanovili takozvani bivši socialisti, ljudje, ki za kosček kruha prodajo svoje prepričanje desetkrat na dan. Tudi to imajo skupno slev. in ital. prijatelji zidarjev, da se za zidarje niso prav nič zmenili, ko so imeli zidariji največjo potrebo organizacije. Le žal, da nimajo skupnih prostorov.

Deželna organizacija jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu.

V zmislu strankinega statuta sklicuje podpisani politični odbor na nedeljo 7. decembra 1913.

DEŽELNO KONFERENCO

s sledečim provizoričnim dnevnim redom:

1. Izvolitev predsedništva;
2. Izvolitev komisij za overovljenje mandatov in pregledovanje resolucij in predlogov;
3. Poročilo političnega odbora in nadzorstva.
4. Politični položaj v deželi.
5. Parlament in delavstvo.
6. Strankino časopisje, organizacija in agitacija.
7. Naše kulturno delo.
8. Izvolitev novega polit. odbora in nadzorstva.
9. Slučajnosti.

Konferenca se vrši v zeleni dvorani Delavskega doma ulica Madonnina 15 in traja od 9. zjutraj z dnevnom odmorom opoldne do izčrpanja dnevnega reda.

Za politični odbor jugoslov. soc. dem. stranke v Trstu, 8. novembra 1913:

F. Milost, predsednik. R. Golouh, tajnik.

Organizacijam se priporoča, naj naznanijo Političnemu odboru imena delegatov pravočasno, v roku, določenem v pismu, ki so ga organizacije dobile. Politično neorganizirane delegate se ne bo priznalo. Torej morejo biti politično organizirani tudi delegatje strokovnih in drugih skupin.

Predlogi: Posamezni delegatje ali skupine, ki nameravajo predložiti na konferenci važne predloge, jih morajo poslati pismeno političnemu odboru najkasneje do srede 3. decembra. Pozneje došle predloge se ne bo jemalo v poštev.

Sodrugi, ki bodo hoteli prisostvovati konferenci kot gostje, se morajo izkazati ob vstopu s strankino izkaznico ali z nalašč zato od političnega odbora izdano izkaznico.

Zadnje vesti.

POLJAKI IN RUSINI.

Dunaj, 25. Načelnik rusinskega kluba dr. Levicky izjavlja, da je položaj z zadnjo resolucijo rusinskega kluba popolnoma pojasnjen. Če izpolnijo Poljaki dve glavni zahtevi Rusinov, ki se tičeata volilnih okrajev z dvema mandatoma in števila rusinskih deželnih odbornikov, ni dvoma, da pride do sprave. Obe glavni zahtevi pa morata biti izpolnjeni, preden se more misliti na spravo v vprašanju volilne reforme. Sele tedaj bo mogoče sklicati galski deželni zbor.

LOKALNE ŽELEZNICE.

Dunaj, 25. V krogih vseh merodajnih strank zatrjujejo, da bodo od železniškega ministra zahtevale, da predloži načrt o lokalnih železnicah in da se ta reši sočasno z bosanskimi železnicami.

DALMATINSKE ŽELEZNICE.

Dunaj, 25. Poslanec Biankini izjavlja, da hrvaški poslanci niso nasprotniki načrta o bosanskih železnicah. Vendar pa zahtevajo od vlade, da predloži takoj tudi zakonski načrt o lokalnih železnicah. Z zgradbo bosanskih železnic, katere obsega vladni načrt, se Dalmatinci

ne morejo zadovoljiti, kajti ta projekt prinaša Dalmaciji samo zvezo Split-Arzan-Bugoyno. Jasno pa je, da se Dalmacija ne more zadovoljiti s to samo zvezo.

DRŽAVNOZBOVSKA VOLITEV.

Ried, 25. Pri včerajšnji »polnolniti volitvi« za državni zbor je bil kršćansko socialni župnik Mihael Hubek iz Geinberga s 6155 od 8747 oddanih veljavnih glasov izvoljen.

DESETLETEN SAMOMORILEC.

Jaroslav, 24. Ko je prišel general Sauerwein sredi domov, je našel svojega edinega, komaj desetletnega sina obešenega na sobni svetilki. Otrok je porabil službeni trak (Feldbinde) svojega očeta za samomor. Vzrok ni znan.

OGRSKA IGRALNIŠKA AFERA.

Budimpešta, 25. Ogrska vlada se je začela pogajati s splošno prometno družbo zaradi nameravane igralnice na Marjetinem otoku. Družba zahteva, da se ji vrne znesek 1.400.000 K, ki ga je plačala Lukacsu za koncesijo, in da prevzame vlada investicije, ki jih je družba že izvršila na Marjetinem otoku vsled Lukacseve obljube.

KRIZA NA HRVAŠKEM.

Zagreb, 25. Baron Skerlec je povabil brezovjavno sporazumu s Tomašićem člane staromadžaronske stranke na konferenco, ki bo v četrtki v banovi palači. V staromadžaronskih krogih razlagajo povabilo tako, da pogajanja s koalicijo še niso končana.

KAJ JE S KRALJEM FERDINANDOM?

Sofija, 24. Kljub vsem oficijelnim izjavam, ki trdijo, da ni na veseli o odstopu kralja Ferdinanda niti sence resnice, je treba računati z dejstvom, da se Ferdinand ne vrne več kot kralj v Sofijo. Včerajšnja poročila iz Pariza, da odpotuje Ferdinand nemudoma nazaj na Bolgarsko, se ne vjemajo z resnico. Gotovo je, da se ne vrne v deželo, dokler ne bodo končane volitve za sobranje. Ko je Ferdinand odpotoval, se je njegov odhod že v mnogih krogih smatral za beg. Četudi se izgovarja, da je konstitucionalno vladal in da je ravnal v času balkanskih kriz vedno tako, kakor so sklepali njegovi odgovorni državniki, je vendar javna tajnost, da se je pogostoma le skrival za to odgovornostjo in da je zelo rad aktivno posegel v politiko in tudi v vojne zadeve. Brez krivde, da je Bolgarsko kljub sijajnim zmagam prve vojne zadela taka nesreča, ni Ferdinand na noben način. S svojim odhodom iz Sofije pa je še bolj razburil duhove na Bolgarskem. Kdor ni razlagal njegovega potovanja naravnost za beg, mu je očital, da zapušča deželo tisti hip, ko bi bilo najbolj treba dela vseh faktorjev in da išče pomoč v tujini, namesto da bi se naslanjal na domače sile. Vesti o njegovem delu v Avstriji, njegove konference z grofom Berchtoldom, o katerem je znano, da je izrekal Ferdinandu simpatije in mu govoril o podpori, ne da bi bilo kaj slišati o pomoči za Bolgarsko, niso mogte podkrepiti njegove stališča. V resnih krogih se vprašujejo, če mu ni Berchtold obljubil podpore in pomoči proti deželi, ako bo uspel volitev zanj neugoden. Ne more se reči, da je Ferdinandova demisijska že dognana reč, še manj pa se more trditi, da je izključena. In če odstopi Ferdinand, tudi nikakor ni gotovo, da bo Boris njegov naslednik.

ALBANSKEGA KNEZA POZDRAVLJAJO.

London, 25. »Daily Telegraph« poroča iz Tirane, da so imeli Albanci pod predsedstvom Esad paše shod, ki je sprejel resolucijo, da Albanci ne priznajo kneza, ki ni rojen v Albaniji ali pa član otomanske cesarske dinastije.

»LJUDSKE ARMADE.«

London, 25. Liga za irski parlament hoče organizirati »ljudsko armado«, ki je nabrala že na tisoče Ircev in so se ji zavezali, da izbihejo vsakomur zobe, kdor bi se predznil vstati zoper Homerule. Nadalje se organizira na Irskem armada za varstvo pravic stavlajočih transportnih delavcev. Zgradbe transportne zveze se imajo urediti kot kasarne za to ljudsko armado. V Londonu se ustanavlja armada sufražetk. Ko je v nedeljo prišla znana mis Pankhurst iz zapora in je policija prežala nanjo, da bi jo zopet dobila v pest, je imela Pankhurstova govor in je dejala, da bodo že v kratkem pripravljene vojašnice, arzenali in vežbališča. Bataljon te armade je potem spremljal agitatorico za žensko volilno pravico do doma, daš so bili na vseh vogalih policisti, ki so jo hoteli vjeti.

KUGA NA RUSKEM.

Ural, 24. V okraju Labyšenski je obolelo 10 oseb za kugo, v Kalmykovu ena oseba. Od kar je začela razsajati kuga, je obolelo 189 oseb, od teh je umrlo 141 oseb.

MEHIKA.

Kelmorajn, 25. Iz Veracruz poročajo nemški trgovci, da uprizarjajo vstahi strahotno klanje. Več železniških vlakov so pognali v zrak, mnogo vojakov je ubitih. Vstahi opustoše vse, kamercoli pridejo.

El Paso, 24. Vstaški general Villa javlja, da sta zadela dva vojaška vlaka s 1500 možmi zveznih čet na progi od Chihuahua proti Jaresu na mino in sta bila razstreljena. Mnogo vojakov je ubitih.

Washington, 24. Vojni oddelek predlaga, da naj se takoj odpošlje en infanterijski regiment na trdnjavo Bliss. Ondotna kavalerija pa naj prevzame obmejno službo. Infanterija bi prav tako ščitila El Paso pred eventualnim nasokom kakor kavalerija.

Mehiko, 24. Tukajšnji nemški podaniki se bodo organizirali za obrambo. Imajo mnogo orožja in streliva in tudi dve strojni puški. Avstrijsko-ogrsko poslaništvo je pozvalo avstrijske in ogrske podanike, da naj se pridružijo obrambni organizaciji Nemcev.

Mehiko, 24. Misel, da se bo kongres takoj razpuštil, se izkazuje za napačno. Zdi se, da se pripravlja kongres na dolgo zborovanje. Cene živit so močno poskočile. Finančno stanje je izredno resno.

ATENTAT V INDIJI.

London, 25. Tukajšnji časopisi poročajo iz Kalkute: Tukajšnja policija je dobila obvestilo, da namerava neki Indec po imenu Krošankar atentat proti vladi. Večje število agentov in detektivov je dobilo nalog, da preišče stvar. Zdaj je policija v malem indijskem kraju Kahabazar aretirala osumljenca.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

learnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

registrovana zadruga z omejenim jamstvom priporoča svojo bogato zalogo zimskega blaga vseh vrst špecerijskega blaga, otroških oblačil, nogavic, čevljev, srajc itd. po najnižji ceni. Toči se tudi v svoji lastni gostilni pristna biželska, dalmatinska in istrska vina. Pristni refosco in »Adria Perle«.

Vabi se toraj cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsak. Delež znaša 20 kron.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Francičkanska ul. 8

R. Z. Z. O. Z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Korespondenta

s perfektnim znanjem slovenskega in srbo-hrvatskega jezika se sprejme pod jako ugodnimi pogoji. Prosilci, ki so zmožni tudi italijanskega jezika imajo prednost. Prošnje je nasloviti na »Cooperative Operaie« Trst.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

Moderci v vseh modernih oblikah,

moderčki, potrebščine za moderce,

rokavice, parfumerija, nogavice,

moderne ulasnice, broške, igle za klobuku, pajčolani, torbice itd, vse v največji izbiri v modni trgovini za dame

P. Magdić, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

vabi člane v zmislu § 33. združnih pravil na

redna članska zborovanja

ki bodo

25. novembra ob 8. zvečer v Spodnji Šiški pri Anžoku za okrožje Spodnja in Zgornja Šiška.

28. novembra ob 8. zvečer v Sodni ulici 4 pri Novakoviču za Kolodvorski okraj.

29. novembra v Vodmatu pri Pavšku ob 8. zvečer za okrožje Vodmat-Moste.

30. novembra ob pol 10. dopoldne na Jesenicah pri Peklarju, popoldne ob 2. pri Jeleni na Savi, zvečer ob pol 6. na Koroški Beli pri Hkavcu.

DNEVNI RED:

1. Računsko poročilo za leto 1912/1913.
2. Volitev delegatov in namestnikov za občni zbor.
3. Predlogi in nasveti oziroma pritožbe. Poročevalec ravnatelj Ant. Kristan. Pristop imajo samo člani in njih žene. — Pričakuje se obilna udeležba.

* Predloda je treba vložiti 8 dni pred vršitvijo občnega zbora načelstvu.

Nadzorstvo.

J. Kitek, preds.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrhuncema, električno razsvetljavo,
brezličnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Pröduktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

r. z. z. o. z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glincah pri
Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
dela.

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
šem času.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5**¹/₂⁰/₀ od dne vloge
do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Šiški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Šiški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.